

Jogszabályváltozások a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, különös tekintettel a Magyar Honvédség és a rendőrség többletfeladataira

Bevezetés

A cikk megírásának különös aktualitása van, ugyanis soha nem látott mértékben özönlik el migránsok Európa országait. A cikk megírásának idején – 2015. szeptember-október – még tart ez az állapot, és feltehetően megjelenésének várható időpontjában sem fog még megoldódni a probléma. Ez késztetett arra, hogy összefoglaljam és bemutassam azokat a fontosabb jogszabályokat, melyek a cikk megírásáig hatályba léptek, illetve módosultak a XXI. századi népvándorlás kapcsán, valamint elemezzem a kiváltó okokat.

A napjainkban zajló migrációnak összetett okai vannak. A „valódi menekülteken”² kívül, akik üldöztetés elől menekülnek, vagy életüket háború miatt érzik veszélyben, főként gazdasági problémák húzódnak meg a jelenség háttérében. Emberek milliói gondolják úgy, hogy a fejlett országokban sorsuk jobbra fordul és életminőségük megváltozik. Ma az előregedő Európa népessége 738 442 070 fő, addig Ázsiában 4 393 296 014 fő, Afrikában pedig 1 186 178 282 ember él.³A várható előrejelzések szerint ez a szám 2100-ra Európában 645 577 351 fő lesz, Afrikában várhatóan mintegy 4 386 591 069 fő, Ázsiában pedig 4 888 652 982 fő lesz.⁴ A fejlődő világ joggal gondolhatja úgy, hogy Európának munkaerőre és demográfiai megújulásra van szüksége. Mindezek alapján „az extern/nemzetközi migráción belül beszélhetünk kényszmigrációról illetve önkéntes migrációról. Míg a kényszmigráció kiváltó oka háború, politikai, vallási, nemzetiségi alapú üldözés, addig az önkéntes migráció háttérében gazdasági, munkavállalási okok állnak.”⁵ A tömeges bevándorlás azonban jelenleg inkább problémákat hozott felszínre Európa országaiban, ugyanis a menekültek soha nem látott mértékben, egyszerre több országból, úti és személyi okmányok nélkül, olykor regisztráció nélkül, agresszív magatartást tanúsítva érkeznek Európa országaiba. Úgy tűnik,

¹ Egyetemi docens, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közjogi Intézet, Alkotmányjogi Tanszék, bodi.stefania@uni-nke.hu

² *Menekült*: menekült az, aki faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, illetve meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása, avagy politikai meggyőződése miatti üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országon kívül tartózkodik, és nem tudja, vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni; vagy aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni. 1989. évi 15. törvényerejű rendelet, 1. Cikk (2).

Menedékes: Magyarország menedékesként ideiglenes védelemben részesíti azt a külföldit, aki Magyarország területére tömegesen menekülők olyan csoportjába tartozik, amelyet az Európai Unió Tanácsa ideiglenes védelemre jogosultként elismert, vagy a Kormány ideiglenes védelemre jogosultként ismert el, mivel a csoportba tartozó személyek hazájukból fegyveres konfliktus, polgárháború vagy etnikai összecsapás, illetve az emberi jogok általános, módszeres vagy durva megsértése – így különösen kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód – miatt elmenekülni kényszerültek. Az ideiglenes védelem időtartama főszabályként egy év, amely meghosszabbítható. Lásd a 2007. évi LXXX. törvényt, Met. 19.§. és A lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről szóló, 2001. július 20-i, 2001/55/EK tanácsi irányelvet.

³ https://www.ksh.hu/interaktiv/grafikonok/vilag_nepessege.html

⁴ https://www.ksh.hu/interaktiv/grafikonok/vilag_nepessege.html

⁵ Kovács Judit Nóra: Extern migráció és az Európai Unió, De iurisprudentia et iure publico, Jog- és Politikatudományi folyóirat, <http://dieip.hu/wp-content/uploads/2014-1-06.pdf>, 1. o.

hogyan a történelem olyan új eseményeket produkált, melyek a jogszabályok megváltoztatását szükségessé teszik mind tagállami, mind uniós szinten és egyre sürgetőbbnek kell a jogi és gyakorlati lépéseket megtenni. Úgy jellemezhetjük a kialakult helyzetet, hogy a jog „kullog” az élet után, vagyis olyan tömeges bevándorlás alakult ki Európában⁶, melyet a meglévő menekültügyi rendszer nem képes kezelni az EU-ban, és tegyük hozzá, sok tagállamban sem. Ahhoz azonban, hogy kiderüljön a meglévő európai menekültügyi politika és a schengeni határrendszer alkalmatlansága, rendkívüli helyzetnek kellett történnie. Mindezek a körülmények lehetetlenné tették a beáramló személyek valódi azonosítását a menekültekkel foglalkozó hatóságok számára. Tömeges bevándorlás hiányában, a rendszer hiányosságai valószínűleg nem mutatkoztak volna meg sohasem. Ennek hatására az Unió egyes országai jogi és gyakorlati lépéseket tettek, melyek az ország és a lakosság megóvását hivatottak szolgálni. Magyarország időben hozzákezdett a jogi és gyakorlati lépések megtételéhez. Természetesen nem kizárt, hogy további jogszabály-módosítások is szükségesek lesznek, hiszen a folyamat vége jelenleg még nem látható. Magyarország több jogszabályt is módosított az elmúlt időszakban, mindemellett határozatot emelt Európa és Magyarország védelmében.

Nemzetközi jogi háttér

A témakörnek kiterjedt nemzetközi jogi háttere van, először az ENSZ keretében elfogadott fontosabb egyezményeket ismertetem a menekültekre, illetve az embercsempészekre vonatkozóan, majd az Európai Unió keretei közt született joganyagot. Legjelentősebb az 1951. évi genfi egyezmény és az ahhoz 1967 januárjában csatolt jegyzőkönyv, amelyeket az 1989. évi 15. törvényerejű rendelettel hirdettünk ki. Az egyezmény meghatározza a menekült fogalmát, melyre fentebb már utaltunk, valamint 33. cikkében tartalmazza a kiutasítás vagy visszaküldés („refoulement”) tilalmát, amely a legmeghatározóbb alapelv a valódi menekült esetében. Ennek értelmében egyetlen szerződő állam sem utasítja ki vagy küldi vissza a menekültet azon ország területének határára, ahol élete vagy szabadsága faji, vallási okokból, nemzeti hovatartozása miatt, vagy abból az okból van veszélyeztetve, hogy bizonyos társadalmi csoporthoz tartozik, vagy bizonyos politikai véleményt vall. A kedvezmény azonban nem illeti meg azt a menekültet, akiről alaposan feltehető, hogy veszélyezteti annak az országnak a biztonságát, amelynek területén van, vagy aki mivel különösen súlyos bűncselekményért jogerősen elítélték, veszélyt jelent az illető ország lakosságára nézve.

A témakör jogi háttéréként szolgál a 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről. Az egyezmény kimondja, hogy a tagállamok szuverenitásuk védelmében jogosultak az egyezményben vállalt szervezett bűnözés ellen irányuló kötelezettségeiket oly módon teljesíteni, amely leginkább megfelel a területi sérthetlenség elvének. Az egyezmény rendelkezései szerint „különleges nyomozati eszközök”, úgymint elektronikus és egyéb típusú megfigyelés és fedett nyomozások alkalmazásának engedélyezésére is nyílik lehetőség, amely tulajdonképpen összhangban van a hazai rendőrségi törvény módosításával is. Rendelkezik a részes államok közötti technikai segítségnyújtás lehetőségéről is az egyezmény.

Nemzetközi jogi háttéréként megemlíthetjük még a 2006. évi CIII. törvényt, mely az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek a migránsok szárazföldön, légi úton és tengeren

⁶ A bevándorlók száma már 2013-ban is megemelkedett, de a 2015-ös európai bevándorlási hullámot még nem lehetett ekkor látni. Lásd Bódi Stefánia: Szuverenitás és az állam lakossága: állampolgárok és külföldiek, In: Takács Péter (szerk.) Az állam szuverenitása. Eszmény és/vagy valóság: Interdiszciplináris megközelítések, Győr: Gondolat Kiadói Kör, MTA Jogtudományi Intézet, 2015. 354–369. o.

történő csempészet elleni fellépésről szóló *Jegyzőkönyve kihirdetéséről* szól. A jegyzőkönyv kimondja, hogy a migránsokat emberséges bánásmódban és jogaikat teljes körű védelemben kell részesíteni. Az ENSZ ebben a jegyzőkönyvben aggodalmának adott hangot amiatt, hogy jelentősen fokozódik azon szervezett bűnözői csoportoknak a tevékenysége, amelyek a migránsok csempészetével foglalkoznak. Kölcsönös tájékoztatási kötelezettséget ír elő a részes államok számára az embercsempészés megelőzését és felderítését illetően. A jegyzőkönyv keretében lehetőség van a határok megerősítésére is, mert tartalmazza, hogy a részes államok a személyek szabad mozgására vonatkozó nemzetközi kötelezettségek tiszteletben tartásával a lehető legteljesebb mértékben megerősítik azokat a határellenőrzéseket, amelyek a migránsok csempészetének megelőzéséhez és felderítéséhez szükségesek. De lehetővé teszi a csempésztett migránsok visszaküldését is. Látható, hogy az Európai Unió a *gyakorlatban* alapvetően más kiindulási ponttal rendelkezik a probléma kezelését illetően, hiszen nem a migránsok visszaküldését és a határok megerősítését helyezi a középpontba, hanem a vég nélkül beáramló személyek szétosztásán gondolkodik.

Az Európai Unió rendszerében is van számos jogforrási háttere a menekültügyi kérdésnek. Az *Európai Unió Alapjogi Chartája*⁷ 18. cikkében tartalmazza a menedékjogot, eszerint a menekültek jogállásáról szóló 1951. július 28-i genfi egyezmény és az 1967. január 31-i jegyzőkönyv rendelkezéseivel, valamint az Európai Unióról szóló szerződéssel és az Európai Unió működéséről szóló szerződéssel összhangban a menedékjogot biztosítani kell.

A *Dublini Rendelet*⁸ (a Tanács 2003. február 18-i 343/2003/EK rendelete egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról) meghatározta, hogy mely állam köteles elbírálni egy menedékkérelmet. A Dublini Rendelet főszabálya az, hogy a kérelmet elsődlegesen annak a tagállamnak kell megvizsgálnia, *amelyik a legnagyobb szerepet játszotta a kérelmező Unióba történő belépésénél vagy az EU-ban történő tartózkodásánál.* Az új *Dublini Rendelet* pedig az Európai Parlament és a Tanács 2013. június 26-i 604/2013/EU rendelete egy harmadik országbeli állampolgár vagy egy hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról rendelkezik.

A *Menekültügyi eljárásokról szóló irányelv* (a Tanács 2003. január 27-i 2003/9/EK irányelve a menedékkérők befogadása minimumszabályainak megállapításáról) meghatározta azokat a minimum elvárásokat, amelyeknek az egyes országok menekültügyi eljárásainak meg kell felelnie. Az irányelv először szabályozta a menedékkérők őrizetére vonatkozó részletes közös szabályokat.

A *Befogadási feltételekről szóló irányelv* (a Tanács 2005. december 1-jei 2005/85/EK irányelve) a menekültstátusz megadására és visszavonására vonatkozó tagállami eljárások minimumszabályairól rendelkezve meghatározza azokat a minimális követelményeket, amelyeket a tagállamoknak teljesíteniük kell. A nagy valószínűséggel megalapozatlan ügyeket különleges („gyorsított” és „határ menti”) eljárásokban lehet kezelni.

Az Európai Parlament és a Tanács 2013/32/EU Irányelve (2013. június 26.) *A Nemzetközi Védelem Megadására és Visszavonására vonatkozó Közös Eljárásokról*, módosítja a Menekültügyi eljárásokról szóló irányelvet, és részletes szabályokat tartalmaz a kísérő nélküli kiskorúakra, ingyenes tájékoztatást garantál jogi és eljárási kérdésekben, rögzíti azt is, hogy a tagállamok közegészségügyi okokból megkövetelhetik a kérelmezők orvosi vizsgálatát. Érdekessége az irányelvnek, hogy a meghallgatáshoz optimális körülményeket

⁷ <http://eur-lex.europa.eu>

⁸ Az irányelvekről és a dublini rendeletről lásd a http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/ceas-factsheets/ceas_factsheet_hu.pdf oldalt.

kell teremteni a kiszolgáltatott emberek részére, így a nemzetközi védelem iránti kérelem érdemi részéről szóló meghallgatást végző személy pl. nem viselhet katonai vagy rendészeti egyenruhát.

A *Kvalifikációs irányelv* a Tanács 2004. április 29-i 2004/83/EK irányelve, a harmadik országok állampolgárainak, illetve a hontalan személyeknek menekültként vagy a más okból nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésének feltételeiről és az e státuszok tartalmára vonatkozó minimumszabályokról szól. Bevezeti a kiegészítő védelem fogalmát, amelyben olyan személyek részesülhetnek a menekülteken kívül, akik jelentős veszélynek vannak kitéve. Az új *Kvalifikációs Irányelv a 2011/95/EU Irányelv*, felváltotta a korábbi, és kimondja, hogy üldözö lehet államon kívüli „szereplő” is, pl. az államot vagy az államterület egy jelentős részét ellenőrzésük alatt tartó felek vagy szervezetek; az államtól független szereplők. Ugyanezek védelem nyújtói is lehetnek.

A nemzetközi bűnözéssel és az emberkereskedelemmel összefüggésben kiemelendő még a *Schengeni Megállapodás Végrehajtási Egyezményének*⁹ (1990. január 15.) 27. cikke, amely már évekkel ezelőtt kimondta, hogy a Szerződő Felek kötelezettséget vállalnak arra, hogy megfelelő szankciókat vezetnek be azok ellen a személyek ellen, akik anyagi haszonszerzés céljából segítik vagy megkísérik elősegíteni egy külföldi beutazását a Szerződő Felek egyikének területére, illetve tartózkodását annak területén, megsértve ezzel az illető Szerződő Félnak a külföldiek beutazására és tartózkodására vonatkozó jogszabályait.¹⁰

A *2002/90/EK irányelv*¹¹ (2002. november 28.) a jogellenes be- és átutazáshoz, valamint a jogellenes tartózkodáshoz történő segítségnyújtás meghatározásáról, a Tanács *2001/51/EK irányelve* (2001. június 28.) pedig a határon átjuttató fuvarozók felelősségéről szól. Kiegészítették ezeket a később született *2004/81/EK irányelv*¹² (2004. április 29.) az emberkereskedelem áldozatairól és a *2004/82/EK irányelv*¹³ (2004. április 29.) a fuvarozók felelősségéről. Az irányelvek a migránsok gazdasági kizsákmányolásában résztvevőkkel szembeni intézkedésekkel – vagyis a gyökereknél kívánják felszámolni az illegális bevándorlást. Az irányelvek továbbá a migrációs áramlás megfékezését és az illegális bevándorlás elleni küzdelmet hivatottak elősegíteni. Az irányelvek egyebekben nem érintik a menekültekről szóló emberi jogi egyezményeket.

A tagállamok 2008-ban elfogadták az *Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktumot*,¹⁴ mely célul tűzi ki többek között az *illegális* bevándorlás felügyeletét és a bevándorlók származási országukba vagy tranzitországokba való visszatérésének az ösztönzését, a határellenőrzés hatékonyabbá tételét. 2009-ben pedig megszületett a *Stockholmi Program*,¹⁵ „A polgárokat szolgáló és védő, nyitott és biztonságos Európa” címmel. Ez a program a 2010 és 2014 közötti időszakra megállapított prioritásokat hangsúlyozza és kiemeli a *szervezett bűnözés* és a *terrorizmus elleni küzdelmet*.

⁹ <http://eu.kormany.hu/schengen>

¹⁰ Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió Államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről 1985. június 14-én kötött Schengeni Megállapodás Végrehajtásáról, <http://abi.atlatszo.hu/index.php?menu=1211>, a Schengeni rendszerről jelenleg a 2012. évi CLXXXI. törvény rendelkezik, amely felváltotta a korábbi 2007. évi CV. törvényt. A korábbi schengeni egyezmények *bizonyos* rendelkezéseit az Unióban új rendszer váltja fel, melyben rendeletek és határozatok szabályozzák a schengeni szisztémát, különösen az Európai Parlament és a Tanács 1987/2006/EK rendelete.

¹¹ Mayer Erika Noémi: i.m. 145. o.

¹² ec.europa.eu/enlargement/ccvista/hu/3200410081-hu.doc

¹³ ec.europa.eu/enlargement/ccvista/hu/3200410082-hu.doc

¹⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=URISERV:j10038>

¹⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=URISERV:j10034>

A Magyar Honvédség és a rendőrség tevékenységét érintő jogszabályváltozások összefoglalása

A tömeges bevándorlás szükségessé tette több jogszabály megváltoztatását is, melyeket az alábbiakban foglalunk össze. A 2015. évi CXLII. törvény rendelkezik egyes törvények Magyarország államhatárának hatékonyabb védelmével és a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról. *Érinti a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényt*, melyet a következőképpen módosít. „A rendőrség határrendészeti, bűnüldözési és bűnmegelőzési célból a nemzetbiztonsági szolgálatokkal együttműködve külföldön felderítő tevékenységet végezhet, amely során információkat gyűjt az államhatár rendjét veszélyeztető cselekmények, valamint a terrorizmussal összefüggő cselekmények felderítése és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása érdekében.”¹⁶ Ezalatt érthetjük külföldön olyan felderítő cselekmények végzését, melyek embercsempészek felkutatására irányulnak, vagy a terrorizmus elleni küzdelemmel állnak kapcsolatban. Minden országban fel kell készülnie a rendőrségnek és a nemzetbiztonsági szolgálatoknak különleges helyzetekre, melyek ellátása együttes erővel lehetséges a leghatékonyabban, vagyis igényli a rendőri, a honvédelmi és a nemzetbiztonsági szervek bizonyos fokú együttműködését. A rendőrségi törvény kiegészült azzal is, hogy a rendőrség a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, a járványügyi intézkedések biztosítása céljából útvonalat, közterületet a forgalom elől elzárhat, a forgalmat korlátozhatja, nyilvános és közforgalmú intézmények működését korlátozhatja. Magánlakásba – *külön írásos utasítás birtokában* – ellenőrzés, a helyszín megfigyelése és biztosítása céljából beléphet, és ott tartózkodhat, területet, épületet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetve az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.¹⁷

A tömeges migráció kapcsán eddig is rengeteg teher hárult a rendőrségre, ezzel magyarázható, hogy 860 próbaidős rendőr tett esküt szeptemberben a Hősök terén. A röszkei határátkelőhelynél a rendőröknek vízágyút és könnygázt kellett bevetni, hogy meg tudják védeni a magyar határt. A támadásokban tizennégy magyar rendőr sérült meg, Szerbia tiltakozott. A migrációs válság következtében országok között keletkeztek újonnan konfliktusok, illetve javultak olyan nemzetközi kapcsolatok, melyek korábban nem voltak kifejezetten jónak mondhatóak. De arra is volt példa, hogy országok viszonya napok alatt változott, például a szerb-magyar kezdeti feszültséget követően, a horvátok magatartásának következtében, melyet mind a két fél elítélt, mostanra kifejezetten jónak mondhatóak a szerb-magyar kapcsolatok. Az állam „erőszakszervezeteinek” többletjogok adása, csak úgy, mint „alapjogi korlátozások bevezetése rendkívüli helyzetben «érzékeny» kérdés, hiszen jogilag a lehetséges korlátozás mélysége és tartalma az a patikamérlegen beállítandó jellemző, amely «elméretezés» esetén a jogállam megszűnését fogja jelenteni.”¹⁸ A rendőrség és a Magyar Honvédség többletfeladatainak megállapítása és jogköreik kiszélesítése szükséges intézkedések voltak a migrációs helyzetben, és nem vetnek fel aggodalmat a jogállam működését illetően. Megállapíthatjuk ugyanis a mostani migrációs helyzettel kapcsolatban, hogy Európa több országában *a hatóságok kényszerűségből* félretették korábbi elvárásaikat, melyeket szükséges lett volna alkalmazni a beáramló embertömeggel kapcsolatban. Így a migránsok érvényes személyi és úti okmányok nélkül, személyazonosságuk és szándékaik valódi felfedése nélkül érkezhettek Európa országaiba. Az egyszerre érkező személyek létszáma felkészületlenül érte az Unió tagállamait, melynek következtében bár formális

¹⁶ Rtv. 2. § (5)

¹⁷ Rtv. 2. § (5) bek. és 35/B. §

¹⁸ Kádár Pál: A kivételes hatalomtól a különleges jogrend idején bevezethető intézkedésekig, *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 2014/1. szám, http://epa.oszk.hu/02500/02511/00002/pdf/EPA02511_katonai_jogi_szemle_2014_01_005-046.pdf, 2. o.

regisztrációra sok helyen sor került, a menekültügyi eljárásokat sok tagállamban a helyzet kezelhetősége érdekében rövidíteni kellett, így azt mondhatjuk, valójában nem tudjuk kik és milyen szándékkal érkeztek Európa országaiba.

A tömeges migráció szükségessé tette a Honvédelemről szóló 2011. évi CXIII. törvény módosítását is, hiszen a rend fenntartását a határ mentén a rendőrség és a Magyar Honvédség együttesen oldja meg ezekben a napokban is. A honvédség közreműködik ugyanis az államhatár védelmében, őrzésében, és a tömeges méretű migráció kapcsán intézkedések végrehajtásában, valamint elháríthatja azokat az erőszakos cselekményeket, melyek az államhatár rendje ellen irányulnak. Sok tekintetben jogosítványaik a rendőrökére hasonlítanak¹⁹, azaz jogukban áll igazoltatni, előállítani, ruházatot, járművet vagy csomagot átvizsgálni, szándékos bűncselekmény elkövetőjét elfogni, jogellenesen az országban tartózkodó személyt elfogni, előállítani, helyszínt biztosítani, idegenrendészeti kényszerintézkedést alkalmazni, határforgalom ellenőrzésébe is bevonhatók és ezek során kényszerintézkedéseket alkalmazhatnak. A katonák a rendőrségre vonatkozó szabályoknak megfelelően készíthetnek kép- és hangfelvételeket. A Honvédség kizárólag azon a területen segítheti a rendőrség feladatainak ellátását, amely területre kiterjed a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet. A honvédség nem vonhatja el a rendőrség feladatait migrációs válsághelyzetben. A többletfeladatokat a honvédségi szervezetek függelmi rendszerben, saját parancsnokaik vezetésével hajtják végre. A feladatok teljesítésére legfeljebb 200 fő 21 napi időtartamot meg nem haladó igénybevételéről a Honvéd Vezérkar főnöke, az ezt meghaladó létszámú vagy időtartamú igénybevételről a honvédelemért felelős miniszter dönt. A 3000 főt meghaladó igénybevételről a honvédelemért felelős miniszter a döntéssel egyidejűleg az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottságát tájékoztatja.²⁰ Többletfeladatainak ellátása során a feladat ellátására vezényelt katona jogosult arra is, hogy a közúti forgalmat irányítsa vagy korlátozza, illetve szüneteltesse. A többletfeladat végrehajtására vezényelt katonát nem terheli a honvédelmi törvény szerinti fegyverhasználati kötelezettség, azonban testi sérülés okozására alkalmas kényszerítő eszközt használhat, vagy a honvédelmi törvényben meghatározottaktól eltérő más kényszerítő eszközt is, mely *nem irányulhat az emberi élet kioltására*.²¹ A törvény rögzíti, hogy a többletfeladat végrehajtása során nem minősül lőfegyverhasználatnak a gumilövedék, a pirotechnikai eszköz, a könnygázgránát, az elfogó háló lőfegyverrel vagy az e célra szolgáló egyéb kilövő eszközzel történő célba juttatása. Azonban azokban az esetekben, amikor bárki használhat fegyvert, pl. jogos védelmi helyzetben, továbbra is megengedett a fegyverhasználat, így a konkrét helyzet megítélése dönti majd el a jogszerűséget.²²

A Magyar Honvédség alapfeladata egyébként a Honvédelmi törvény értelmében Magyarország függetlenségének, területi épségének, nemzetközi szerződésekben rögzített határainak, lakosságának és anyagi javainak védelme, így logikusan adódik az államhatár védelme kapcsán a Magyar Honvédség bevonása. Feltehetnénk a kérdést úgy is, mikor és mire használnánk a honvédséget, ha nem most, amikor különösen nagy szükség van rá. A tömeges vándorlás olyan méreteket öltött, amely korábban soha nem fordult elő, naponta 8000-10.000 ember²³ érkezett Magyarország határaihoz, amely semmiképpen sem természetes és megszokott jelenség. Ne felejtjük el azt sem, hogy a migránsok gyakran jogtalan magatartást tanúsítanak, és személyi, illetve úti okmányok nélkül haladnak át Európa országain, amire még uniós polgárnak sincsen lehetősége, hiszen az Európai Unió országaiban személyigazolvánnyal vagy útlevéllel utazhatunk.

¹⁹ <http://magyaridok.hu/belfold/bevetheto-honvedseg-hataron-22101/>

²⁰ lásd Hvt. 37. §

²¹ lásd Hvt. 36. § (1) h, és 54/D. §

²² <http://nol.hu/belfold/magolhatjak-az-uj-szabalyokat-a-katonak-1564699>

²³ 2015 októberében ez a szám csökkenő tendenciát mutat.

*A rendkívüli események következtében módosította az Országgyűlés a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvényt is,*²⁴ mely kimondja, hogy többek között a többletfeladatok végrehajtására kapott parancsot is az állomány tagja önfeláldozásig terjedő bátorsággal köteles végrehajtani. A szövetségi és nemzetközi szerződésből eredő egyéb katonai kötelezettségek – különösen a kollektív védelmi, békefenntartó és humanitárius feladatok – teljesítése, a honvédelem szempontjából fokozott védelmet igénylő létesítmények őrzése és védelme, egyes kijelölt létesítmények őrzése és védelme, talált robbanótestek tűzszerészeti mentesítése és egyéb tűzszerészeti feladatok térítés ellenében való végrehajtása, a menedékjogról szóló törvény szerinti tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején az államhatár őrzésében való közreműködés, az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása, valamint az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekmények elhárítása és a közreműködés a katasztrófavédelemmel összefüggő feladatok végrehajtásában olyan jelentőségű feladatok, hogy azokat az élet vagy a testi épség közvetlen vagy súlyos veszélyeztetése esetén is el kell látni, vagyis abban az esetben, ha az állomány tagja ilyen parancsot kapott. Megállapítható, hogy a rendőrség és a honvédelem együttes rendszere alkalmas csak a felmerülő problémák leküzdésére, „a XXI. század új típusú kihívásai, fenyegetései komplex reagálást követelnek meg, amely az ország fegyveres védelme vonatkozásában a honvédelem komplex rendszerében valósul meg.”²⁵ De a rendőrség feladatai is egyre komplexebbé váltak, korunk kihívásai igénylik a rendőrség és a honvédség együttműködésének fokozását. Ausztria sem nélkülözhetette a honvédség segítségét a menekültválságban, katonákat vezényelt határaihoz, mert a rendőrség itt sem volt elegendő, a rendőröknek további segítségre volt szükségük.

A feladatok hatékonyabb ellátása érdekében Csehország²⁶ katonákat és rendőröket küldött hazánkba, akik a Magyar Honvédség erőit kiegészítve segítik a schengeni határ védelmét. A cseh belügyminiszter hangsúlyozta, hogy szükség esetén több száz rendőrt és katonát is hajlandó Csehország küldeni, ha ezt Magyarország kéri. A szlovák kormány is döntött arról a menekültválsággal kapcsolatban, hogy szlovák katonák jönnek gyakorlatozni december közepéig Magyarországra, a szlovák hadsereg „logisztikai specialistái, felderítői, kommunikációs rendszerek szakértői, illetve pszichológiai műveletekért felelős katonák vesznek benne részt.” De október 20-tól Magyarországon tartózkodik ötven szlovák rendőr is, akik cseh és lengyel rendőrökkel együtt a magyar rendőri szervezeteknek segítenek a szerb határ védelmében, és körülbelül november 20-ig maradnak.²⁷

A tömeges bevándorlás kezelése szükségessé tette több más törvény²⁸ módosítását is, melyet a tanulmány keretei között terjedelmi és tartalmi okokból nem ismertetünk, célunk ugyanis

²⁴ Hjt. 17. § (1) bek.

²⁵ Sütő Ákos: A Rendőrség központi szervezeteinek irányítási és vezetési tevékenysége a különleges jogrend (rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet vagy váratlan támadás) esetén bevezethető rendkívüli intézkedések tükrében, Hadtudományi Szemle, 2015. VIII. évfolyam 1. szám, http://epa.oszk.hu/02400/02463/00026/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2015_01_246-258.pdf, 3.o.

²⁶ http://www.honvedelem.hu/cikk/53430_katonakat_es_muszaki_eszkozokat_kuldenek_magyarorszagra_a_csehek_es és <http://magyaridok.hu/belfold/v4-katonak-es-rendorok-vedik-hatart-56780/>

²⁷ <http://parameter.sk/menekultvalsaggal-kapcsolatban-szlovak-katonak-mennek-gyakorlatozni-balatonhoz>

²⁸ Módosult például A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, vagy A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény, A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény az itt leírtakon túlmenően is módosult, Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény, A termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény, A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény, Az autópályák, autótutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvény, A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény, és A büntetések, intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény.

kifejezetten a honvédelmi, rendőrségi törvényekre való koncentráció, illetve azon közjogi jogszabály-módosítások bemutatása, melyek az állampolgárok közvetlen biztonságát hivatottak biztosítani.

A menedéjgról szóló 2007. évi LXXX. törvény, több ponton is módosult, ezek közül az egyik legfontosabbat emeljük ki,²⁹ vagyis a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet meghatározását. Ez a fogalom szükséges annak megértéséhez, hogy pontosan mit jelent az a szituáció, amelyben a Magyar Honvédség és a rendőrség többletfeladatokat kaptak. Ennek értelmében tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet rendelhető el, ha:

- a) a Magyarországra érkező elismerést kérők száma
 - aa) egy hónap átlagában a napi ötszáz főt,
 - ab) két egymást követő hét átlagában a napi hétszázötven főt vagy
 - ac) egy hét átlagában a napi nyolcszáz főt meghaladja,
- b) a Magyarországon a tranzitónában tartózkodók száma – a külföldiek ellátásában közreműködő személyeket nem számítva –
 - ba) egy hónap átlagában a napi ezer főt,
 - bb) két egymást követő hét átlagában a napi ezeröttszáz főt vagy
 - bc) egy hét átlagában a napi ezerhatszáz főt meghaladja.

A válsághelyzet akkor is elrendelhető, ha az imént meghatározott eseteken kívül bármely olyan migrációs helyzettel összefüggő körülmény alakul ki, amely valamely település közbiztonságát, közrendjét vagy a közegészségügyet közvetlenül veszélyezteti, különösen, ha az adott településen vagy annak külterületén található befogadó állomáson vagy a külföldiek elhelyezését biztosító egyéb létesítményben zavargás tör ki, vagy erőszakos cselekményeket követnek el.

„A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet az országos rendőrfőkapitány és a menekültügyi hatóság vezetője kezdeményezésére, a miniszter javaslatára a Kormány rendeletben rendelheti el. A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarország egész, illetve annak meghatározott területére rendelhető el. A kormányrendelet legfeljebb hat hónapig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány annak hatályát meghosszabbítja.”³⁰ A törvény tartalmazza, hogy a Kormány a rendelet hatályát akkor hosszabbíthatja meg, ha a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet elrendelésének a feltételei a meghosszabbítás időpontjában fennállnak.

A kormányrendelet hatályának meghosszabbításáról a Kormány az Országgyűlés rendszertel foglalkozó állandó bizottságának beszámol. A válsághelyzet fennállását egyébként a menekültügyi hatóság vezetője és az országos rendőrfőkapitány folyamatosan figyelemmel kísérik, és ha már nem indokolt a fennállása, akkor kezdeményezik a miniszternél, hogy tegyen javaslatot a kormányrendelet hatályon kívül helyezésére. A Kormány ezt a javaslatot soron kívül köteles megtárgyalni, és ha szükséges a kormányrendeletet hatályon kívül helyezi. Meg kell említenünk ezzel kapcsolatban, hogy megszületett a 270/2015. (IX. 18.) Kormányrendelet, a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Baranya megye, Somogy megye, Zala megye és Vas megye területére történő kihirdetéséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról. A rendeletről a tájékoztatást a közszolgálati műsorszolgáltatók, valamint lehetőség szerint a körzeti, helyi műsorszolgáltatók és legalább egy országos napilap közreműködésével, a lehető legrövidebb időn belül közzé kell tenni.

Tartalmazza a kormányrendelet azt is, hogy az országos rendőrfőkapitány és a menekültügyi hatóság vezetője a válsághelyzet elrendelését követően legalább 15 naponként közösen tájékoztatja az idegenrendészetért és menekültügyért felelős minisztert a válsághelyzet elrendelését megalapozó feltételek fennállásáról. Már korábban megszületett a 269/2015. (IX.

²⁹ 2007. évi LXXX. törvény 80/A. § (1)–(4), 80/B. §, 80/E. §

³⁰ 2007. évi LXXX. törvény 80/A. § (2) (4) bek.

15.) Kormányrendelet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kihirdetéséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról. Ez a kormányrendelet Bács-Kiskun megye és Csongrád megye területén rendelte el a válsághelyzetet, amit kiegészített a később megjelenő fent említett rendelet. A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet célszerű lenne beilleszteni a Különleges jogrend³¹ esetei közé (rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, veszélyhelyzet, váratlan támadás) az Alaptörvényben. A Különleges jogrendben minden esetben rendkívüli események zajlanak, melyek kiváltó oka lehet külső vagy belső fenyegetettség, természeti vagy ipari katasztrófa egyaránt.

A törvény szerint az állam vagy a helyi önkormányzat tulajdonában illetve vagyongazdálkodásában lévő (vagy többségi állami tulajdonban vagy önkormányzati tulajdonban álló gazdasági társaságok tulajdonában lévő) ingó és ingatlan vagyontárgyak válsághelyzetben a szükséges mértékben kártalanítás ellenében igénybe vehetők, a kártalanítási eljárás lefolytatására ezúttal is a kormányhivatal jogosult. A menedékjogi törvény utalást tartalmaz arra vonatkozóan is, hogy a tömeges bevándorlás kapcsán is előállhatna járványügyi helyzet, így az egészségügyi államigazgatási szerv megvizsgálja, hogy szükség van-e járványügyi intézkedések megtételére.

Minden állam életében vannak olyan időszakok, amikor rendkívüli szabályok bevezetése szükséges társadalmi vagy természeti eredetű veszélyek elhárítása érdekében, így ezekben az esetekben indokolható egyes emberi jogok korlátozása vagy a honvédség, illetve a rendőrség alkalmazása. Ezekben az időszakokban a többletjogok biztosítása igazolható és indokolható kormányzati szervek részére, illetve a honvédség vagy a rendvédelmi szervek részére. Lakatos László megfogalmazása szerint *a közjó érdekében szükséges legitimálni a normál időszaki államműködéstől való eltérést.* „Ez egyidejűleg jelenti az állam feladatát képező védelmi, külső és belső biztonsági feladatokat végző, a végrehajtást koordináló intézményi, jog- és hatásköri, irányítási és a gyakorlati végrehajtást biztosító alrendszerek összességét, azaz a védelmi igazgatási szervek és az azok működését biztosító jogi-jogszabályi környezet meglétét.”³²

Rendkívüli helyzetekben egyes állampolgári-emberi jogok korlátozhatóak, azonban vannak olyan jogok, melyek nem korlátozhatóak még ekkor sem: ide sorolhatóak az élethez és az emberi méltósághoz való jog, a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód tilalma, a hozzájárulás nélküli orvosi vagy tudományos kísérlet végzésének tilalma, az ártatlanság védelme, a védőhöz való jog, a nullum crimen sine lege elve, vagy a visszaható hatályú büntető jogalkotás tilalma.

A büntetőjogot érintő jogszabályváltozások összefoglalása

Módosult a Büntető Törvénykönyv is, vagyis a 2012. évi C. törvény. A főbb változásokat az alábbiakban foglalhatjuk össze: új tényállások jelentek meg, a határozat tiltott átlépése (Btk. 352/A. §), a határozat megrongálása (Btk. 352/B. §), valamint a határozattal kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §) melyek esetén a kiszabott

³¹ A különleges jogrendről korábban írtam lásd Bódi Stefánia: Az alaptörvény és a sarkalatos törvények hovádelmi igazgatást és katasztrófavédelmet érintő módosuló rendelkezéseinek bemutatása címmel. In: Kiss Zoltán (szerk.)

Magyarország és a védelmi igazgatás rendszere. Budapest: Zrínyi Kiadó, 2012. 33–59.o.

³² Lakatos László: A különleges jogrend és a honvédelem szabályozása, MTA Working Law Papers, 2014. (1. évf.) 49. sz. 1–10. old. Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences, Budapest, ISSN 2064-4515, http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/mtalwp/2014_49_Lakatos.pdf, 2–3. o.

végrehajtandó szabadságvesztés mellett, valamint a 85. § (1a)³³ bekezdésben meghatározott esetben a kiutasítás nem mellőzhető. Amennyiben a kiutasítás határozott ideig tart, annak tartama a kiszabott szabadságvesztés tartamának kétszerese, de legalább két év. A kiutasítás tartamát években, hónapokban és napokban is meg lehet állapítani.³⁴ További módosulás, hogy vagyoneklobzást kell elrendelni arra a vagyonra, amelyet az embercsempészség elkövetője a bűncselekmény elkövetésének ideje alatt szerzett. A Büntető Törvénykönyv kiegészült az államhatár védelmét biztosító tényállásokkal, amit eddig is védett a jog, szabálysértés alakjában. A Btk. azt a fizikai határzárakat védi (és ezen keresztül az államhatárt), melynek megépítését a tömeges migráció indokolta. A Büntető Törvénykönyv mindezek alapján a következő tényállásokkal egészült ki:

Határzár tiltott átlépése

352/A. § Aki Magyarországnak az államhatár rendje védelmét biztosító létesítmény által védett területére a létesítményen keresztül jogosulatlanul belép, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A büntetés egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt fegyveresen,³⁵ felfegyverkezve,³⁶ tömegzavargás résztvevőjeként követik el.

Aki az alapesetben meghatározott bűncselekményt fegyveresen vagy felfegyverkezve tömegzavargás résztvevőjeként követi el, két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a minősített esetek valamelyike egyben halált okoz.

2015. szeptember 22-ig harminckét eljárás indult határzár tiltott átlépése miatt.³⁷ A tudósítások szerint a húsz szír, hat török, három koszovói, két afgán és egy bangladesi állampolgár a kerítésen átmászva vagy alatta átbújva, illetve a korábban megrongált határzáron keletkezett réseken jutottak be Magyarország területére.³⁸ 2015. október 15-ig a Szegedi Járási Ügyészség összesen 487 elkövetővel szemben kezdeményezett gyorsított eljárást határzár tiltott átlépésének büntette miatt. Felmerült több országban kerítés építésének lehetősége a tömeges bevándorlás kapcsán, így például Törökországban, Észtsországnban vagy Horvátországban is.

³³ A határzár tiltott átlépése (Btk. 352/A. §), a határzár megrongálása (Btk. 352/B. §), valamint a határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása (Btk. 352/C. §) esetén az öt évet meg nem haladó szabadságvesztés végrehajtása próbaidőre felfüggeszhető.

³⁴ Btk. 60.§(2/a)

³⁵ Fegyveresen követi el a bűncselekményt, aki

- a) löfegyvert,
- b) robbanóanyagot,
- c) robbantószer,

d) robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál, vagy a bűncselekményt az a)–d) pontban meghatározottak utánzatával fenyegetve követi el.

³⁶ Felfegyverkezve követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál. Btk. 459.§5.6.

³⁷<http://www.hirado.hu/2015/09/22/harmincegy-iteletet-hozott-a-szegedi-jarasbirosag-hatarzar-tiltott-atlepe-se-miatt/>

³⁸<http://www.hirado.hu/2015/09/22/harmincegy-iteletet-hozott-a-szegedi-jarasbirosag-hatarzar-tiltott-atlepe-se-miatt/>

Határzár megrongálása

352/B. § Aki az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítményt, illetve eszközt megsemmisíti vagy megrongálja, *ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg*, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt fegyveresen, felfegyverkezve, tömegzavargás résztvevőjeként követik el.

Aki az alapesetben meghatározott bűncselekményt fegyveresen vagy felfegyverkezve tömegzavargás résztvevőjeként követi el, öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A büntetés tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztés, ha a minősített esetként meghatározott bűncselekmények valamelyike halált okoz.

A határzárát megrongálták Röszkén, átvágták a kerítést, a gyorstelepítésű dróra pedig rongyokat tettek a migránsok, hogy ne sértse meg őket.³⁹

Határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása

352/C. § Aki az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény építésével vagy karbantartásával kapcsolatos munkavégzést akadályozza, *ha más bűncselekmény nem valósul meg*, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ezeket a büntetőeljárásokat a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet idején minden más ügyet megelőzően kell lefolytatni.⁴⁰

A három új tényállás megjelenése mellett az embercsempészség tényállása is változott 2015. szeptember 15-től a következőképpen:

Embercsempészség

353. § Aki államhatárnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez segítséget nyújt, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészséget vagyoni haszonszerzés végett, az államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva, vagy az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítésével vagy megrongálásával követik el.

A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészséget a csempésztett személy sanyargatásával, fegyveresen, felfegyverkezve, üzletszerűen⁴¹ vagy bűnszövetségben⁴² követik el.

A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a csempésztett személy sanyargatásával elkövetett embercsempészséget egyúttal fegyveresen, vagy felfegyverkezve, vagy üzletszerűen, vagy bűnszövetségben követik el.

A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a fegyveresen elkövetett embercsempészséget a sértett sanyargatásával, vagy felfegyverkezve, vagy üzletszerűen vagy bűnszövetségben követik el.

³⁹ http://foter.ro/cikk/20150915_hihetetlen_maris_megrongaltak_a_hatarzarat_roszkenel

⁴⁰ <http://birosag.hu/media/aktualis/tajekoztato-egy-es-torvenyeknek-tomeges-bevandorlas-kezelesevel-osszefuggo>

⁴¹ Üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik. Btk. 459.§ 28.

⁴² Bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten kívül követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet. Btk. 459. § 2.

Az öt évtől tíz évig, illetve az öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények fent említett szervezője vagy irányítója tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Aki embercsempészésre irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az embercsempészség tényállása új elemekkel (minősített esetekkel) bővült ki, szigorúbbak lettek a büntetési tételek. Az eddig három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő cselekményt egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni a törvény, az eddig egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény kettőtől nyolc évig, az eddig kettőtől nyolc évig terjedő büntetéssel fenyegetett bűncselekmény öttől tíz évig terjedő szabadságvesztés kiszabásával büntetendő az új törvény szerint.⁴³ Újdonság „az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítésével vagy megrongálásával” fordulat beiktatása, az előkészület a korábbi két évvel szemben, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, és a büntetés felső határa húsz év szabadságvesztés a szervező vagy irányító esetében a törvényi tényállásban meghatározott esetekben.

Az embercsempészet soha nem látott mértékben virágzik a tömeges bevándorlás kapcsán, az embercsempészek több ezer eurót kérnek a migránsoktól, hogy Európába szállítsák őket, gyakran embertelen körülmények között, kisbuszokba zsúfolva. Az embercsempészet kapcsán az egyik legkirívóbb eset az volt, amikor 71 ember fulladt meg, egy teherautó rakterébe zárva, és amikor megtalálták őket, már napok óta halottak voltak.⁴⁴ „Az Országos Kriminológiai Intézetben 2002-ben lefolytatott kutatás az embercsempészség három kategóriáját különböztette meg: az ún. alkalmi csempészt, a kisméretű, de jól szervezett csoportokat és a szervezett nemzetközi embercsempész hálózatokat.”⁴⁵ A menekültek és migránsok szállítása kapcsán mindhárom elkövetői formára találhattunk példát. Szabó A. Ferenc állapítja meg, hogy túlságosan sok érdek fűződik a migránsok mozgatásához, ezért annyira nehéz az embercsempészek elleni küzdelem.⁴⁶ „*Tagadhatatlan tény, hogy geostratégiai helyzetünkön változtatni nem tudunk, a menekültek jövőbeni áradatával kapcsolatban zsilip-ország szerepére vagyunk ítélve. A tényeket tudomásul véve az erőfeszítéseket arra kell összpontosítanunk, hogy saját erővel és eszközökkel, támaszkodva a nemzetközi együttműködésből adódó lehetőségekre, megteremtsük a nemkívánatos menekültáradat ellenőrzés alatt tartásának szervezeti, személyi és technikai feltételeit.*”⁴⁷

Következtetések

A tanulmány megírásának idején az Európai Unió tagállamai a menekültek elosztásáról folytattak vitát, és a kvótarendszer alapján döntöttek 120.000 menekült elosztásáról.⁴⁸ Az éves összesítés szerint Magyarország területére belépő illegális migránsok száma egyébként már a 357 ezret is meghaladta. A migránsok közül a legtöbben – több mint 65 ezren – szíriainak vallották magukat, utánuk afganisztániak, koszovóiak, pakisztániak és irakiak következnek.⁴⁹ Becslések szerint Németországba – melyet a migránsok elsődleges

⁴³ <http://birosag.hu/media/aktualis/tajekoztato-egyes-torvenyeknek-tomeges-bevadorlas-kezelesevel-osszefuggo>

⁴⁴ http://www.delmagyar.hu/kulfold_hirek/ujabb_bolgar_gyanusított_a_71_migrans_halala_ugyeben/2443419/

⁴⁵ Mayer Erika Noémi: Az embercsempészség elkövetési és ítélkezési gyakorlata Magyarországon, http://epa.oszk.hu/02600/02687/00006/pdf/EPA02687_jogi_tanulmányok_2014_145-154.pdf, 146-147.o.

⁴⁶ Szabó A. Ferenc: Nemzetközi migráció és biztonság, *Hadtudomány*, 2004./1. szám, XIV. évfolyam, <http://www.zmne.hu/kulso/mhht/hadtudomany/2004/1/03szabo/Chapter1.htm>

⁴⁷ Kőszegvári Tibor: Az ország biztonsága és a menekültek áradata; In: Új exodus; szerk.: Tamás Pál – Inotai András MTA Társadalmi Konfliktusok Kut. Int. – MTA Világgazdasági Kut. Int. 164-165.o.

⁴⁸ <http://www.dehir.hu/vilag/megszavaztak-az-unios-belugyminiszterek-a-120-ezer-migrans-szetosztasat/2015/09/22/>

⁴⁹ <http://www.mediaklikk.hu/2015/10/12/iden-mar-357-ezer-bevadorlo-erkezett-eddig-magyarorszagra/>

célországoknak tekintenek – az év végéig összesen másfél millió menedékkérő érkezhet. A korlátlan utánpótlás miatt nem tökéletes megoldás a kvótarendszer sem. Olyan ütemben érkeznek emberek, hogy mire az Európai Unió dönt személyek szétosztásáról, addigra megváltoznak a számok, hiszen minden nap több ezer ember érkezésével számolhatunk.

A jelenlegi migrációnak összetett okai vannak: a hazájukat elhagyó személyek között találhatunk valódi menekülteket, olyan személyeket, akik egy jobb élet reményében hagyták el szülőföldjüket, de valójában nem üldözik őket, és a híradások szerint Európa országaiba érkeztek a migránsokkal együtt az Iszlám Állam katonái is.⁵⁰ Az okok között említik egyesek Angela Merkel német kancellár azon kijelentését, amely menekültek befogadásáról szólt és egyesek szerint meghívót küldött a „menekültek” Németországba érkezéséhez.⁵¹ Ez a kijelentés nyilvánvalóan nem volt önmagában elegendő a bevándorlók nagyszámú érkezéséhez. Németország szerencsésnek mondható eddig menekültügyi szempontból, mert a terrorista cselekmények elkerülték, ellentétben Spanyolországgal, Franciaországgal, Angliával vagy az Egyesült Államokkal. A beáramló személyek és Európa lakossága között húzódo nagyfokú kulturális, vallási, szemléletbeli, hagyománybeli különbségek azonban valószínűvé teszik, hogy a feszültségek szélsőséges esetben *terrorcselekmény* formájában is megnyilvánulhatnak.⁵² Sokan úgy látják a németek közül is, hogy mind a mai napig nem sikerült integrálni még a korábbi évtizedekben Németországba érkező török bevándorlókat sem. Nógrádi György szerint „az Európához kapcsolódni akaró és ezért ahhoz bármiben illeszkedni hajlandó vezető eliten, illetve felső-középrétegen túl, a zömében az ázsiai részen élő hatalmas, szegény tömegeket csak kevéssé érintette meg a Nyugattal való azonosulás igénye vagy akarása.”⁵³

Vannak, akik a bevándorlás kapcsán tudatosan tervezett „háborút” emlegetnek a nyugat és az iszlám világ között, vagy pedig a bevándorlás *eredményeként* látják ezt a veszélyt reálisnak. Samuel P. Huntington amerikai professzor, politológus volt az, aki megjósolta évtizedekkel korábban a várható feszültséget a kereszténység és az iszlám világ között. Az okok kialakulása összetett, de szerepe van benne a Szovjetunió összeomlásának, amellyel újabb muzulmán társadalmak függetlenedtek, a gazdasági fejlődés eltérő ütemének, a vallás iránti elkötelezettség eltérő mivoltának, illetve a keresztény és az iszlám vallás alapvető szembenállásának. De nem nélkülözhetjük megemlíteni a Nyugat katonai fölényét, sorozatos beavatkozását más kultúrájú népek konfliktusaiba, az állandósult háborúkat, de az a keserűség is érezhető Barry Buzan kanadai biztonságpolitikai szakértő szerint,⁵⁴ hogy az iszlám civilizáció semmilyen tekintetben nem volt képes lépést tartani a nyugati világgal. Huntington elemzése során arra a következtetésre jut, hogy a nyugati szekularizációja talán döntőbb érv az iszlám nyugat-ellenességére, mint maga a keresztény vallás.⁵⁵

Felmerül a kérdés, hogy ha milliós létszámban érkeznek majd a migránsok Európa országaiba, – ahogy azt biztonságpolitikai szakértők jósolják, várhatóan tavasszal – Európa hogyan lesz képes megbirkózni gazdaságilag, kulturálisan, egészségügyi ellátórendszerét,

⁵⁰ <https://szabadriport.wordpress.com/2015/09/17/ezek-katonak-nem-menekultek-iszlamista-tamadas-hazank-ellen-kepriport/>

⁵¹ Figyelemreméltó hogy 2010-ben hogyan nyilatkozott Angela Merkel a migránsokról: „A multikulturális megközelítés megbukott, teljesen megbukott. A bevándorlókat nemcsak sürgetni, hanem kötelezni kell az integrációra. Ezeknek a kötelezettségeknek a múltban nem tettek eleget.” In: Csiki Tamás: i.m. A migráns iszlám közösségek integrációja Németországban, 3. o.

⁵² <http://carnegieeurope.eu/strategieurope/?fa=61105>

⁵³ Vörös Tibor–Nógrádi György: Az európai biztonság kérdése török szempontból, Európai Tükör, 2007/11. szám, http://www.kulugyminiszterium.hu/NR/rdonlyres/F2458186-E0AB-4670-95A1-97CC5F7BB7A4/0/et_2007_11.pdf, 85. o.

⁵⁴ Barry Buzant Huntington idézi: A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása, Európa kiadó, Bp., 2004. 353. o.

⁵⁵ Samuel P. Huntington: i.m. 349–351. o., 353. o., 355. o.

munkahelyeit és lakhatási lehetőségeit tekintve ennyi emberrel. A jogi értelemben véve valódi menekültek befogadásával Európa meg tudott volna birkózni, Európa demográfiai mutatóinak talán ez jót is tett volna, azonban a mostani népvándorlás már nem a megoldást jelenti Európa országainak gazdaságilag, demográfiailag vagy bármilyen szempontból, hanem inkább aggályos kérdéseket vet fel. A félelmek nemcsak országok, politikusok, nemzetbiztonsági szakemberek részéről, hanem az átlagemberekben is megfogalmazódnak. Van, aki aggályait a keresztény örökség elvesztésében fogalmazza meg, mely az emberi jogok mellett Európa legfőbb értéke (volt?) és a kulturális, vallási különbözőséget hangsúlyozza a bevándorlók és a többségi nemzetek lakosai közt, van, aki járványügyi veszélyektől vagy terrorfenyegetettségtől tart, és van, aki egyszerűen attól fél, hogy Európa országai elszegényednek, ha ennyi embert kell befogadniuk. Megállapíthatjuk, hogy „a migráció a biztonságpolitika primer kockázatai között kiemelt helyet foglal el.”⁵⁶

A mostani migráció nemcsak Németország, de Európa kulturális – etnikai – vallási térképét is átrajzolhatja. „Az öregedő német társadalomhoz képest a muszlim közösségek születési rátája háromszor magasabb”⁵⁷ és nem nehéz belegondolni, hogy ez hosszú távon milyen változásokhoz vezethet. Már 2010-es adatok szerint a muszlimok száma Németországban 4 119 000 fő volt,⁵⁸ amely azóta tovább növekedett, és tekintettel a családgyesítésekre és a migránsok további családalapítására, ez a szám drasztikus méreteket fog ölteni. Várhatóan a 2010-es 6 százalékról, mely 43 millió embert jelent, 35 év múlva 71 millióra növekszik a muszlimok száma Európában.⁵⁹

Noha Magyarországon nem kívánnak letelepedni a migránsok, de ha az Európai Unió ragaszkodik a kvótarendszerhez, akkor hazánkat is érinteni fogják a migráció okozta változások. Nos, a választ jelen pillanatban még biztosan nem tudjuk megadni a tömeges migráció által kiváltott kérdésekre Európa jövőjét és a megoldásokat illetően. A helyzetet nehezíti, hogy még mindig nincs egység a megoldási javaslatokat tekintve Európa országai között.

⁵⁶ Löwiné Kemenyeczkai Ildikó: A migráció, mint biztonságpolitikai kockázat várható alakulása és hatása a biztonság dimenzióira 2030-ig, Hadtudományi Szemle, 2015. VIII. évfolyam 1. szám, 2. o.

⁵⁷ Csiki Tamás: A migráns iszlám közösségek integrációja Németországban, Kitekintő, 87. 2. o.
www.nemzetesbiztonsag.hu/letoltes.php?letolt=589

⁵⁸ Csiki Tamás-Justh Krisztina: Az iszlám Európában – integráció vagy konfliktus?
http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/csiki_tamas_justh_krisztina-az_iszlam_europaban_integracio_vagy_konfliktus_.pdf, 42.o.

⁵⁹ <http://mno.hu/kulfold/minden-tizedik-europai-muszlim-lesz-2050-re-1280148>